Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
4024 Debrecen, Sumen u. 2. Telefon: (52) 529-920 Fax: (52) 529-940
Levelezési cím: 4002 Debrecen, Pf. 216. E-mail: hnp@hnp.hu
Adószám: 15323871-2-09 Bank: 10034002-01743654-00000000

Kérjük, válaszában hivatkozzon iktatószámunkra!

[redacted] Úr
főigazgató

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Budapest
Márvány utca 1/D.
1012

vgt3i@vizeink.hu
akk@vizugy.hu

Ikt.sz.: 2807-7/2021
Ea.: [redacted]
Ügyintézés módja: elektronikus úton (vizeink.hu) + e-mail
Melléklet: 1 pld. xls fájl
Hiv. sz.: -
Irányítás: -
Tárgy: VGT3 és ÁKKKT2 véleményezés

Tisztelt Főigazgató Úr!

A III. átdolgozott Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT3) és a II. átdolgozott Árvízi Kockázatkezelési Terv (ÁKKT2) vitaanyagaival kapcsolatban, mint természetvédelmi kezelő az alábbi **kiegészítő véleményt** adjuk.

Tájékoztatjuk, hogy Igazgatóságunk 2807-2/2021. iktatási számon kiadott véleményében foglaltakat továbbra is fenntartjuk, az alábbi megjegyzéseink a fenti véleményünk kiegészítéseként értelmezhetőek.

A VGT3 vitaanyaggal kapcsolatos újabb észrevételeink:

- a 3_1_melleklet_Szennyvizterheles.xlsx fájlban található adatokhoz képest Igazgatóságunk felmérése alapján több kommunális és ipari szennyezőforrás található a működési területünkön (lásd 1. számú melléklet);
- 110. oldal: a települési csapadékvíz okozta szennyezéseket sokkal súlyosabbnak ítéljük meg, mint az a dokumentációban megjelenik. A tény, hogy „nem áll rendelkezésre nyilvántartás" nem jelentheti azt, hogy a probléma súlytalanul jelenik meg a dokumentumban;
- 122. oldal: a halgazdálkodással kapcsolatban a természetes vizekben zajló szelektív halászatról nem esik szó. Továbbá hiányoljuk az inváziós halfajok által a természetes vizekben okozott problémák részletesebb kifejtését. Véleményünk szerint a természetes vízi halászat hiánya, illetve ebből adódóan az inváziós halfajok térhódítása az egyik komoly oka a természetes vizek és a természetes vízi flóra és fauna állapotromlásának;
- örvendetesnek tartjuk, hogy a 3.1.2.3 fejezetben megjelenik, hogy a belvízelvezetés alapvetően rossz vízkészlet-gazdálkodási gyakorlat, ami ráadásul ökológiai szempontból is rendkívül káros. Azonban a vízvisszatartásra alkalmas területek kijelölésekor csak a mezőgazdasági és gazdasági szempontok kerülnek előtérbe. Ezen fejezetben sokkal hangsúlyosabban kellene megjelennie, hogy adott esetben szükségszerű a területhasználatban történő váltás;

- szintén örömteli, hogy a 3.3 fejezetben kiemelésre kerülnek a morfológiai beavatkozások kedvezőtlen hatásai is;
- a „zöld infrastruktúrák" alkalmazásának szükségessége több helyen is megjelenik, azonban gyakorlati megoldások sajnos kis számban kerülnek említésre. Véleményünk szerint a „zöld infrastruktúrák" alkalmazásának szükségességét hangsúlyozni szükséges;
- 220. oldal - Hajózás: bár a hajózást - káros anyag kibocsátás szempontjából - általában a leginkább környezetkímélő közlekedési módként emelik ki, a hajómotorokra semmiféle szabályozás nem vonatkozik a káros anyag kibocsátás szempontjából, így azok tényleges kibocsátásáról sajnos releváns információval nem rendelkezünk;
- 228. oldal - Horgászat: a tevékenység következtében jelentkező káros hatások sokkal többrétűek: például a beszakadt ólmok mérgező hatásán kívül a rengeteg szerelék, villantó, műcsali nem csak mint szemét van jelen a területen, hanem komoly kockázatot jelent úgy a vízen és vízparton járó emberekre, mint a vízhez és vízparthoz kötött élőlényekre, elsősorban állatokra egyaránt;
- az 5.1.2 fejezetből hiányoljuk a természetvédelmi szempontból leginkább támogatható és költségkímélő módszer, a nádgyökérzónás szennyvíztisztítás említését;
- üdvözöljük, hogy megjelenik a dokumentumban (5.2.8 fejezet), hogy a vízrendezéssel kapcsolatos gazdasági érdekeltségek tisztázatlanságának nagy szerepe van;
- a 6.3.4 fejezetben foglaltakkal kapcsolatban ismét kiemelnénk, hogy az egyes, természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek károsodást előidéző jellemző hatások között nagyobb hangsúllyal kellene szerepeltetni az egykor vízjárta területek az élővizekhez történő visszakapcsolásának fontosságát, továbbá hiányoljuk az inváziós fajok terjedése által okozott problémák hangsúlyosabb kifejtését;
- 8-10. melléklet: a lápok és szikes tavak vízgazdálkodással összefüggő problémáit nem lenne szabad együtt tárgyalni, a két teljesen eltérő élőhelytípust nem lehet analóg feltételrendszer mentén összevonni, csak mert mind a kettő *ex lege* védelem alatt áll, és mert döntően vizes élőhelyként ismertek. Egymástól szinte minden élőhelyi tényező tekintetében, amit ökológia szempontból figyelembe venni érdemes, élesen különböznek, ahogy az adott élőhelyi feltételekhez specializálódott különleges élővilág igényei is. A szikes tavak vízviszonyai és az azokkal kapcsolatos vízgazdálkodási kérdések nagyon speciális hozzáállást és problémakezelést igényelnek. A szikes tavakon jellemző egyedi és különleges élőhelyi feltételek biztosítása és a szűken specializálódott, sok esetben szorosan helyhez kötődő élővilág megőrzése nem egyedül és általában nem elsősorban a vízutánpótlástól függ. Ezeknek a területeknek a vízszükséglete és esetleges vízpótlása teljesen más, mint bármely egyéb vizes élőhelyé. Sok tényező közül a szikes tó jellegért felelős vízminőség és főleg a víz pH-értéke döntő tényező, amit a nem alaposan átgondolt mesterséges vízutánpótlás veszélyeztethet. Továbbá, véleményünk szerint a szikes tavak esetében megadott javaslatok túl általános érvényűek, a speciális élőhelyek tekintetében speciális beavatkozásokra is van szükség. Például: szikes tavak vagy egyéb időnként elárasztott szikes élőhelyek esetében a tartós vízborítás igen komoly ökológiai kockázatot jelent. Az ilyen területek teljes elárasztása a speciális élőlény-együttesek nagyarányú pusztulását okozza. Másrészt az ismétlődő árasztások a talaj alapvető tulajdonságait akár véglegesen átalakítják;

- 8-10 melléklet: a vízfolyásokra tervezett beavatkozások esetében javasoljuk egy 3. víztest kategória alkalmazását is, amely mérettől függetlenül különösen fontos élőhelyei (térségi vagy országos szinten) kiemelt jelentőségű természeti értékeknek, vagy egyes szakaszokon speciális életkörülményekhez alkalmazkodott élőlények fordulnak elő;
- általánosságban ismét megjegyezzük, hogy a problémák megoldására tett javaslatok, intézkedések nagy része műszaki jellegű;
- javasoljuk, hogy kerüljenek az egyes intézkedések rangsorolásra fontosság szerint, valamint azok eredményessége és adott esetben (ökológiai) kockázata is kerüljön feltüntetésre;
- a hosszirányú átjárhatóságot növelését célzó intézkedéseknél fokozottan tekintettel kell lenni az inváziós gerinctelenek és halfajok terjedésére;
- a „VGT3 intézkedések" munkalapon található 6.5 intézkedések esetében a „nem oda illő" növényzet megfogalmazás nem értelmezhető természetvédelmi szempontból. Továbbá, az egyszeri növényzet eltávolítás esetén tartós eredmény nem várható, azonban jelentős természetvédelmi kockázattal jár;
- VGT3 intézkedések - 6.7: A „meder és mederbeli növényzet fenntartási és a parti növényzet gondozása", mint általánosan és gyakran rutinszerűen, nagy teljesítményű gépekkel végzett beavatkozások rendkívül nagy természetvédelmi-ökológiai kockázattal járnak, az ilyen beavatkozások módját, idejét, szükségszerűségét összhangba kell hozni a természetvédelmi célkitűzésekkel. Továbbá, a szelektív kezelési módszerekkel a leírt problémát kiváltó tájidegen és inváziós növényfajok irtását kellene előtérbe helyezni a generális és az érzékenyebb őshonos fajokat érintő irtásokkal szemben;
- VGT3 intézkedések - 6.8: természetvédelmi szempontból az egyik legkockázatosabb intézkedés;
- VGT3 intézkedések - 6.10: kiegészítésként javasoljuk a mentett oldali mélyfekvésű területek irányított árasztását is feltüntetni;
- VGT3 intézkedések - 6.11: szintén nagyon komoly természetvédelmi kockázatot jelentő intézkedések;
- VGT3 intézkedések - 7.1: a belvíz sajnos még mindig mint megoldandó probléma jelenik meg az intézkedések között. Tulajdonképpen a belvíz még mindig inkább katasztrófa védelmi tényezőként jelenik meg, nem pedig, mint a táj vízkészlet-gazdálkodásának potenciális, jól felhasználható bázisa;
- VGT3 intézkedések - 7.3: véleményünk szerint ahol elképzelhető volt völgyzárógátas létesítmények létrehozni, ott már megépültek, sőt sok esetben olyan helyeken is, ahol nem váltak előnyére a tájnak és az ottani ökológiai-rendszereknek. Az ilyen létesítmények ökológiai és természetvédelmi hatásuk nagyon sok esetben kritikus, újabbak létesítése egyoldalú elvek mentén történő fejlesztése nagy természetvélelmi kockázatot rejt;
- VGT3 intézkedések - 7.3: a fenntartható vízhasználathoz kapcsolódó intézkedések véleményünk szerint alulreprezentáltak;
- VGT3 intézkedések - 28: a probléma és azokhoz kapcsolódó intézkedési javaslatok véleményünk szerint szintén alulreprezentáltak.

Az ÁKKT2 vitaanyaggal kapcsolatos újabb észrevételek:

- a megfogalmazott intézkedések túl általános érvényűek;
- a dokumentáció nem foglalkozik kellő mélységben véleményünk szerint a vízkormányzást szinte ellehetetlenítő árok- és csatornahálózattal. Ez a sűrű és nagyon sok az eredi célnak egyáltalán nem megfelelő műtárgyhálózat áll egyebek mellett nagyon komoly táj- és természetvédelmi problémáknak hátterében is.
- az anyagban még mindig nagyobb hangsúlyt kap a „káros vizek elvezetése" elv, mint a hatékony vízgazdálkodás;
- véleményünk szerint a dokumentáció lényegében figyelmen kívül hagyja azt a tényt, miszerint általánosságban az árvízzel és belvízzel veszélyeztetett területek egybeesnek az aszálykárokkal leginkább érintett területekkel.

Debrecen, 2021. szeptember 14.

Tisztelettel: [redacted]

igazgató

Hortobágyi Nemzeti Igazgatóság DEBRECEN 14.